

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910. Andra Kammaren. Nr 5.

Lördagen den 29 januari.

Kl. 2,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande januari.

§ 2.

Herr statsrådet *Nylander* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående godkännande af uppgjordt förslag i fråga om uppförande vid Västerviks hospital för Kalmar läns norra och södra landstings räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka;

angående beredande af lånemedel för år 1910 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende; och

angående ändring af tullsatserna för kaffe och kaffesurrogat.

Nämnda propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig de å kammarens bord hvilande motionerna; och hänvisades därvid:

herr *Ekman*s i Göteborg motion, nr 57, till statsutskottet;

herr *Runes m. fl.* motion, nr 58, till jordbruksutskottet;

herr *Runes* motion, nr 59, till statsutskottet;

herr *Olssons* i See motion, nr 60, till jordbruksutskottet;

herrar *Hagströms* och *Johansson*s i Jönköping motion, nr 61, till tillfälligt utskott;

herrar *Hagströms* och *Öberg*s motion, nr 62, till statsutskottet;

herr *Strömberg*s motion, nr 63, till statsutskottet;

herrar *Kobbs* och friherre *Palmstiernas* motion, nr 64, till statsutskottet;

herr *Larssons* i Klagstorp *m. fl.* motion, nr 65, till jordbruksutskottet;

herr *Ericssons* i Vallsta motion, nr 66, till bankoutskottet;

Andra Kammarens Prot. 1910. Nr 5.

- herr *Wiklunds* motion, nr 67, till jordbruksutskottet;
herr *Ströms* i Transtrand m. fl. motion, nr 68, till jordbruksutskottet;
herr *Hellbergs* motion, nr 69, till jordbruksutskottet;
herr *Kroppps* motion, nr 70, till bankoutskottet;
herr *Danielssons* motion, nr 71, till tillfälligt utskott;
herrar *Tynells* och *Risséns* motion, nr 72, till tillfälligt utskott;
herrar *Tynells* och *Perssons* i Borrby motion, nr 73, till statsutskottet;
herr *Byströms* motion, nr 74, till lagutskottet;
herr *Jonssons* i Hökhult motioner, nr 75, 76 och 77 till bevillningsutskottet samt nr 78 till lagutskottet;
herrar *Lundgrens* i Varberg och *Forssells* motion, nr 79, till bankoutskottet;
herr *Lundgrens* i Varberg motion, nr 80, till statsutskottet;
herr *Berggrens* motioner, nr 81 och 82, till konstitutionsutskottet;
herr *Carlssons* i Malmberget motion, nr 83, till lagutskottet;
herr *Olssons* i Blädinge motion, nr 84, till lagutskottet;
herr *Starbäcks* motioner, nr 85 till bankoutskottet och nr 86 till lagutskottet;
herr *Sandströms* motioner, nr 87 och 88, till lagutskottet;
herr *Gunnarssons* motion, nr 89, till konstitutionsutskottet;
herr *Thyréns* motion, nr 90, till tillfälligt utskott;
herr *Bengtssons* i Bjärnalt motion, nr 91, till lagutskottet;
herr *Vahlquists* m. fl. motion, nr 92, till tillfälligt utskott;
herr *Olssons* i Berg motion, nr 93, till lagutskottet;
herr *Svenssons* i Nyköping motioner, nr 94 till bevillningsutskottet och nr 95 till statsutskottet;
herr *Norléns* motioner, nr 96, till bevillningsutskottet och nr 97 till lagutskottet;
herr *Jonssons* i Hå motion, nr 98, till tillfälligt utskott;
herr *Henriksons* m. fl. motion, nr 99, till lagutskottet;
herr *Petterssons* i Södertelje motion, nr 100, till statsutskottet;
herr *Olssons* i Älfedalsåsens motion, nr 101, till tillfälligt utskott;
herr *Johansson*s i Jönköping m. fl. motion, nr 102, till statsutskottet;
herrar *Johansson*s i Jönköping och *Leanders* motion, nr 103, till bevillningsutskottet;
herr *Johansson*s i Jönköping motion, nr 104, till bevillningsutskottet;
herr vice talmannen *Staaffs* m. fl. motioner, nr 105, till bevillningsutskottet, nr 106, 107 och 108 till lagutskottet samt nr 109, till jordbruksutskottet;
herr *Ekmans* i Mo gård motion, nr 110, till jordbruksutskottet;

herr *Söderberghs* i Karlshamn m. fl. motioner, nr 111 och 112 till bevillningsutskottet samt nr 113, till lagutskottet;
herr *Beckmans* m. fl. motioner, nr 114, till bevillningsutskottet, nr 115 och 116 till lagutskottet samt nr 117 till statsutskottet;
herr *Rydéns* motioner, nr 118 till bankoutskottet och nr 119 till lagutskottet;
herr *Räfs* motion, nr 120, till bevillningsutskottet;
herr *Carlssons* i Malmberget motion, nr 121, till bevillningsutskottet;
herrar *Berglunds* och *Hellströms* motion, nr 122, till statsutskottet;
herr *Karlssons* i Mo motion, nr 123, till jordbruksutskottet;
herr *Zimdahls* motion, nr 124, till konstitutionsutskottet;
herr *Sjöbergs* motion, nr 125, till bevillningsutskottet;
herr *Olssons* i Broberg m. fl. motion, nr 126, till tillfälligt utskott;
herr *Olaussons* m. fl. motion, nr 127, till jordbruksutskottet;
herr *Olaussons* motion, nr 128, till tillfälligt utskott;
herrar *Olaussons* och *Wallentins* motion, nr 129, till jordbruksutskottet;
herr *Olaussons* motion, nr 130, till konstitutionsutskottet;
herr *Jonssons* i Hökhult motion, nr 131, till jordbruksutskottet;
herr *Thorssons* motion, nr 132, till bevillningsutskottet;
herr *Wallins* motion, nr 133, till konstitutionsutskottet;
herr *Perssons* i Stockholm m. fl. motion, nr 134, till statsutskottet;
herr *Perssons* i Stockholm motion, nr 135, till statsutskottet;
herr *Risséns* motion, nr 136, till statsutskottet;
herr *Nilssons* i Bonarp m. fl. motion, nr 137, till tillfälligt utskott;
herr *Johanssons* i Jönköping m. fl. motioner, nr 138 och 139, till lagutskottet;
herr *Johanssons* i Jönköping motion, nr 140, till statsutskottet;
herr *Jonssons* i Hå motion, nr 141, till bankoutskottet;
herr *Karlssons* i Göteborg motioner, nr 142, till statsutskottet och nr 143 till tillfälligt utskott;
herr *Lindleys* motion, nr 144, till lagutskottet;
herr *Lindleys* m. fl. motion, nr 145, till lagutskottet;
herr *Brantings* m. fl. motion, nr 146, till lagutskottet;
herr *Brantings* motion, nr 147, till statsutskottet;
herr *Lindhagens* m. fl. motion, nr 148, till lagutskottet;
herr *Lindhagens* motioner, nr 149 till jordbruksutskottet och nr 150 till lagutskottet;
herr *Lindhagens* m. fl. motioner, nr 151, 152 och 153 till lagutskottet;

herrar *Lindhagens* och *Karlssons* i Fjäl motion, nr 154, till lagutskottet;
herr *Lindhagens* motioner, nr 155 till lagutskottet och nr 156 till tillfälligt utskott;
herr *Petréns* motion, nr 157, till statsutskottet;
herr *Hasselquists* motion, nr 158, till lagutskottet;
herr *Kristenssons* motion, nr 159, till statsutskottet;
herr *Tengdahls* motioner, nr 160 och 161 till statsutskottet, nr 162 till tillfälligt utskott samt nr 163 till de af Andra kammaren utsedde kanslideputerade;
herr *Lindbergs* motion, nr 164, till lagutskottet;
herr *Svenssons* i Nyköping motion, nr 165, till statsutskottet;
herrar *Byströms* och *Bergs* i Göteborg motion, nr 166, till lagutskottet;
herr *Olssons* i Kullenbergstorp motioner, nr 167 och 168, till jordbruksutskottet;
herr *Jespersons* motioner, nr 169 till jordbruksutskottet och nr 170 till bevillningsutskottet;
herr *Thylanders* motion, nr 171, till bankoutskottet; samt
herr *Åkerlunds* motion, nr 172, till bevillningsutskottet.

§ 4.

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att vid innevarande riksdag tillsätta fem tillfälliga utskott, hvar och ett bestående af tio ordinarie ledamöter och sex suppleanter.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på herr talmannens förslag, att företaga val af ledamöter i de tillfälliga utskotten onsdagen den 2 och val af suppleanter i samma utskott torsdagen den 3 nästkommande februari.

§ 5.

Härefter tillkännagaf herr talmannen, att han låtit uppgöra förslag till fördelning af de motioner, som hänvisats till behandling af tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning af de 24 inom Andra kammaren väckta motioner, hvilka blifvit hänvisade till behandling af tillfälligt utskott.

Till behandling af ett *tillfälligt utskott (nr 1)* torde få öfverlämnas motioner af:

herr *Olofsson*, nr 16, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett permanent penninglotteri, hvars vinst skulle af sättas till en ålderdomspensioneringsfond;

herrar *Hagström* och *Johansson* i Jönköping, nr 61, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående resestipendier för lärarepersonalen vid landstingens småskolläraryrkesseminarier;

herr *Olsson* i Älfdalsåsen, nr 101, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af 32 § 1 mom. i stadgan för folkskolelärareseminarier i riket; och

herr *Olsson* i Broberg m. fl., nr 126, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående de värnpliktiges undervisande i skogsvård och skogsplantering.

Till ett annat *tillfälligt utskott (nr 2)* torde få öfverlämnas motioner af:

herrar *Broström* och *Lundgren* i Göteborg, nr 51, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förläggande af ett fyrskepp vid Ölands södra udde;

desamma, nr 52, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbättring af farleden i Öresund genom Flintrännan;

herr *Thyrén*, nr 90, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en officiell publikation af regeringsrättens utslag;

herr *Karlsson* i Göteborg, nr 143, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot användande af denaturerad brännvin såsom berusningsmedel; och

herr *Tengdahl*, nr 162, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utdelande till Riksdagens ledamöter af vissa offentliga trycksaker.

Till ett tredje *tillfälligt utskott (nr 3)* torde få öfverlämnas motioner af:

herr *Räf*, nr 3, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bättre tågförbindelser i lokaltrafiken till och från större fabriksstäder;

herr *Bogren*, nr 21, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lägre telefontaxa i Skaraborgs län;

herrar *Camitz* och *Berglund*, nr 55, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för pensionerad järnvägspersonal att erhålla fribiljetter;

herr *Vahlquist m. fl.*, nr 92, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bättre ordnande af samtrafiken mellan statens och enskilda järnvägar; och

herr *Olausson*, nr 128, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående fria resor å statens järnvägar för värnpliktige vid permission.

Till ett fjärde *tillfälligt utskott (nr 4)* torde få öfverlämnas motioner af:

Friherre *Palmstierna*, nr 1, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande inom landet befintliga karteller och truster m. m.;

friherre *Palmstierna*, nr 2, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående publicerandet af vissa statistiska uppgifter för municipalsamhällen och köpingar, som icke utgöra egen kommun;

herr *Svensson* i Skyllberg *m. fl.*, nr 33, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för de hos skogsvårdsstyrelserna anställda länsjägmästare att tillgodoräkna sig tjänstgöring i sådant afseende för vinnande af anställning såsom tjänstemän i skogsstaten;

herr *Danielsson*, nr 71, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nämndemäns tjänstgöring vid syner och besiktningar å boställen;

herrar *Tynell* och *Rissén*, nr 72, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af en byrå eller kommission för utredning och förslag i lönereglerings- och omorganisationsfrågor; och

herr *Nilsson* i Bonarp *m. fl.*, nr 137, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrad förlägningsort för vissa regementen.

Till ett femte *tillfälligt utskott (nr 5)* torde få öfverlämnas motioner af:

herr *Bogren*, nr 20, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedbringande af landets försvarsutgifter *m. m.*;

herr *Jönsson* i Kvarnberga, nr 45, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående minskad öfningstid vid armén och flottan;

herr *Jonsson* i Hå, nr 98, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utsättande å debetsedlarna af tid och ställe för upp-
bördsstämma; och

herr *Lindhagen*, nr 156, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande den ort, hvarest inkomst af tjänst och kapital skall kommunalt beskattas.

Förslaget blef af kammaren godkänt.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Interpellation.

Herr Leander, som anförde: Herr talman, mina herrar! Såsom motivering för ett spörsmål, som jag tänker framställa, ber jag att få anföra följande:

»Få hamnar i världen, om ens någon, erbjuda sådan lätthet vid försvarets ordnande med ringa medel och sådana möjligheter till offensiva initiativ med rörligt försvar, som Karlskrona», yttrade konteramiral C. A. Hjulhammar i ett i örlogsmannasällskapet hållet anförande den 1 mars 1905. Flera andra auktoriteter ha om Karlskrona krigshamn afgifvit liknande omdöme. Den är nämligen rymlig och skyddad för alla vindar, så godt som isfri

året om, belägen ungefär i midten af Sveriges vintertiden åtkomliga kuststräcka samt tillgänglig för de mest djupgående fartyg. Inseende Karlskrona stations betydelse för landets sjöförsvär har också Riksdagen visat sig ganska frikostig att bevilja anslag för ifrågavarande stations utvidgning och förbättring. Endast under de senare åren ha afsevärda summor nedlagts på anläggning af ny docka och mobiliseringskaj, på uppförande af torpedverkstad, kokhus och tyghus, på ombyggnad af sjukhuset och exercis-huset m. m.

Såsom ett förringande af Karlskrona krigshamns värde har emellertid framhållits, att den hittills ägt endast ett inlopp användbart för djupgående fartyg, nämligen södra inloppet emellan fortet Kungsholmen och Aspö. Fara kan därigenom tänkas föreligga för flottans instängande genom en öfverlägsen fiende. Det har därför i synnerhet under sista årtiondet stått såsom ett önskemål, att nämnda olägenhet måtte afhjälpas genom upptagande af en farled öster ut och en väster ut.

Hvad angår sistnämnda farled, kan den, enligt verkställd undersökning, upptagas för en jämförelsevis ringa kostnad eller blott några tusen kronor. Beträffande åter östra farleden anmodade Kungl. Maj:t, sedan frågan med anledning af motioner af grefve A. Wachtmeister och herr G. W. Roos förevarit i Riksdagen, år 1907 väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att låta undersöka farvattnet öster ut från Karlskrona till Kalmar sund. Till åttlydnad däraf upprättade styrelsens distriktschef, majoren F. Enblom, till en del genom bidrag från Karlskrona hamnstyrelse ett förslag, som utvisade, att kostnaden för farledens uppreprensning till ett vattendjup af 4,5 meter med en bottenbredd af 25 meter skulle belöpa sig till 400,000 kronor.

Ehuru detta djup vore alldeles tillräckligt för alla de handelsfartyg, som trafikera Karlskrona, uppdrog hamnstyrelsen där i staden af intresse för frågans lyckliga lösning, åt sin ingenjör H. O. Segerberg att på grundvalen af de af majoren Enblom verkställda undersökningarna upprätta förslag för samma farleds upptagande till ett djup af 7 meter, sålunda trafikbart icke blott för de största handelsfartyg, utan äfven för alla flottans pansarfartyg och kryssare. Kostnaden härför skulle enligt förslaget uppgå till 1,900,000 kronor. Härtill skulle gifvetvis komma åtskilliga befästningskostnader, hvilka dock enligt fackmäns utsago skulle kunna hållas inom ganska måttliga gränser.

Dessa båda nu nämnda förslag öfverlämnades tillika med erforderliga ritningar af stadsfullmäktige i Karlskrona den 26 oktober 1908 till Kungl. Maj:t. I den förslagen åtföljande skrifvelsen framhålls bland annat, att tillförseln af födoämnen från Karlskrona närmaste grannskap vore otillräcklig, enär staden såsom belägen på öar i skärgården vore långt aflägsen från de å fastlandet befintliga landtgårdarna, men att uppreprensningen af

Interpellation.
(Forts.)

Interpellation.
(Forts.)

meromnämnda farled skulle för staden och den med dess intressen så nära förbundna Karlskrona fästning blifva af ovärderlig nytta med hänsyn till provianteringen. En för ångbåtar tillgänglig inre farled öster ut till det på lifsmedel rika Kalmar län med Öland skulle nämligen betydligt öka tillförseln. Stadsfullmäktige hemställde alltså, att Kungl. Maj:t tacktes taga de öfverlämnade förslagen under nådig ompröfning och därefter till Riksdagen göra framställning om arbetets skyndsamma påbörjande.

Onekligen gäller det här att skydda ganska vitala intressen. Hvilka planer än äro å bane eller komma att förverkligas rörande Stockholms stationsfråga, kan man omöjligen tänka sig ett uppgifvande af Karlskrona såsom flottstation. De fördelar, som dess hamn erbjuder, och de — man må säga — 100-tals millioner, som staten redan nedlagt på Karlskrona fästning, dess militär-etablissemang och varf jäfva ett dylikt antagande. Man får likväl icke blunda för, att dessa uppoffringar kunna i viss mån äfventyras och bli gagnlösa, om icke hamnen förses med mera än ett utlopp och blockadfaran i möjligaste mån aflägsnas.

Då sålunda med hänsyn såväl till sjöfarten som försvaret upprensningen af östra inloppet till Karlskrona måste betraktas såsom nödvändig, synes arbetet böra utföras ju förr ju hellre. Sker det icke under den närmaste framtiden, förefinnas farhågor, att upprensningen låter vänta på sig mycket länge. De nya anslagskraf rörande sjöförsvaret, som lära vara att motse och hvilka såsom vanligt helt visst komma att betydligt öfverskrida de ursprungliga beräkningarna, torde medföra, att allt annat, om än så nödvändigt, måste lämnas å sido.

I jämförelse med de betydande belopp, som redan nedlagts på Karlskrona örlogsvarf, blir kostnaden för upprensningen af östra inloppet till och med till det större djupet icke synnerligen stor. Då Karlskrona stad redan visat sitt intresse för saken genom att deltaga i kostnaden för de verkställda undersökningarna, får man taga för alldeles gifvet, att den skall finnas villig att med någon del bidraga till själfva upprensningen. Utgifterna för arbetet behöfde alltså icke uteslutande drabba statsverket.

På grund af det anförda tillåter jag mig vördsamt anhålla om kammarens benägna tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för Kungl. sjöförvarsdepartementet framställa följande spörsmål:

Är herr statsrådet betänkt på åtgärders vidtagande, för att framställning må göras till Riksdagen om upprensning af det så kallade östra inloppet till Karlskrona?

Om så är fallet, huru snart kan en dylik framställning vara att förvänta?

Herr Leanders ifrågavarande anhållan blef af kammaren bifallen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets memorial:

nr 1, med öfverlämnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse; och

nr 2, med öfverlämnande af den till innevarande Riksdag afgifna berättelse af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Widén</i>		under 2 dagar fr. o. m. den 1 februari,
»	<i>Jansson</i> i Edsbäcken	» 5 » » » » 1 »	
»	<i>Svensson</i> i Nyköping	» 2 » » » » 31 januari och	
»	<i>Kvarnzelius</i>	» 3 » » » » 29 »	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,38 e. m.

In fidem

Per Cronvall.